

Gilbjerg Hoved er ikke langt fra at være Sjællands nordligste punkt, faktisk kun 1 kilometer. Området ligger som en grøn oase mellem Gillelejes villaer og Smidstrups sommerhuse. Her er fredet 25 hektar i 1950erne, og 40 hektar er udvalgt som EU habitat på grund af den specielle kystvegetation på den op til 33 meter høje klint ud mod Kattegat.

Området skal bevare sit udseende som overdrev og afgræsses, så det ikke springer i skov. På de græsklædte klinger kan man se den interessante kystflora, som blandt andet er kendetegnet ved engelskræs med de lysviolette blomsterhoveder, lægekogleare og strandvejbred. Endvidere er hulkravet kodriver fremme tidligt på sommeren og blåhat senere. Der ses buske og krat af slåen, hvidtjørn, gyvel og eg. Nogle små søer eller damme ligger spredt i den østlige del, nogle er gamle mergelgrave, men den største, Solsortesøen, er beskrevet som et "dødishul" fra afsmeltningstiden i sidste istids sidste fase for ca. 14.000 år siden.

Solsortesøen er et dødishul fra sidste istid.

Der er opstillet to store sten ved stien. Østligst, tæt på klintens kant, står en Mindesten over Søren Kierkegaard, som yndede dette sted. Den anden står et par hundrede meter længere mod vest, ligeledes tæt på kanten.

Det er Gilbjergstenen, der af naturen er formet som en bæk med ryglæn. Det er en grå gnejs bjergart. Den er fundet på stranden for mere end hundrede år siden og af heste slæbt op på sin nuværende plads. Der kan man sidde og nyde udsigten, der i klart vejr er imponerende med Hesselø og Kullen i baggrunden og den intensive skibstrafik til og fra Sundet i mellemgrunden. Klintens højde falder fra over 30 meter i den østlige del af området til nogle få meter vest for feriecentret. Den er græsklædt, og øst for området, ind mod Gilleleje, er den skovklædt.

Gilbjergstenen. I det fjerne ses Kullen.

Stranden langs klinten er en spændende stenstrand. Mod øst er der anlagt høfder og anden kystbeskyttelse. Men andre steder er der nok sten til at beskytte klinten mod nedbrydning fra bølgerne. Sådan har det ikke altid været. På et tidspunkt har bølgerne gnavet i klintens fod, så de overliggende lag styrtede ned. Grus, sand og ler blev skyllet væk, men stenene blev liggende, og da der var tilstrækkelig mange af dem, virkede de som kystbeskyttelse. For 200 - 400 år siden var klimaet noget koldere end nu, vi kalder perioden Den lille Istid. Dengang var der mere nordvestenvind og derfor mere bølgevirksomhed mod klinten ved Gilbjerg. Der skete skred, som blottede klintens indre, så vinden kunne få fat i sandet og blæse det op over klinten og ind i land. I de år var sandflugt en frygtet plage, der lagde store dele af bl.a. Nordsjælland øde, så folk måtte flytte bort. Fra dengang ligger der stadig et lag flyvesand oven på klinten.

Strandens mange sten tyder på, at klinten er bygget op af lag fra istiden. Ældre undersøgelser viser, at den indeholder lag af moræneler, som blev aflejret af gletscheris under sidste istid (Weichsel istid) og smeltevandslag af sand, grus og sten. Da klinten er græsklædt, kan man ikke mere se, hvordan lagene ligger. En gang imellem, kan man på stranden neden for Dansk Folke-Feries vestlige huse, se en fed blågrå ler, som indeholder sten fra Oslo-området, f.eks. rhombeporfyr.

Dette ler kendes fra flere steder i Nordsjælland, f.eks. Hundested. Det er aflejret af is, der kom fra Norge. Blandt strandens mange sten, er der en del, der kommer fra Vänerne-området i Mellemsverige, f.eks. den mørke Kinnnekulle diabas. Det tyder på, at der inden i klinten er moræneler, der stammer fra et isfremstød fra nordøst. Der findes også nogle sten, der kommer fra Østersøens bund mellem Sverige og Finland, f.eks. brun østersøkvartsporfyr. Det viser, at der formodentlig også er lag af moræneler fra et sidste isfremstød fra syd, der passerede

Rhombeporfyr.

2 Østersøen på sin vej. Mellem lagene af moræner ligger lag af smeltevandsaflejringer. Havde der ikke været istid, havde der ikke været noget Nordsjælland.

Gilbjerg Hoved Blandt istidslag og filosofi

Gilbjerg Hoved er en lille grøn oase nær Sjællands nordligste punkt. De græsklædte klinter er hjemmets af en helt speciel kystflora. Fra toppen af kystklinten er der en fantastisk udsigt over Kattegat med Hesselø og Kullen i baggrunden. Det er også her, der står en mindesten over Søren Kierkegaard, som yndede dette sted.

På stranden finder man mange forskellige spændende sten, som er bragt dertil fra både Sverige og Norge under istiden.

Hvor:

Gilbjerg Hoved ligger lige vest for Gilleleje i Nordsjælland.

Koordinater:

56.12644
12.270806

Find flere steder på:
www.geus.dk/naturperler

GEUS

www.geus.dk

Tekst:

Geolog og naturvejleder Jørn Waneck